

# ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

## KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK  
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Szerkeszti

**BUND KÁROLY,**

a F. J. r. l., egyesületi titkár.



1908. év, okt. hó 1.

XIX. FÜZET.

XLVII-ik évfolyam.



**Megjelenik minden hónap 1. és 15-ik napján.**

Ára egy évre azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évidíj fejében szintén ingyen küldetnek meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) és az időközönként a laphoz fűzött, műnyomópapíron készült képek az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

**BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám**

(Telefon: 37—22)

*A lapnak legkésőbb minden hónap 5. és 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezéhez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio” teendő.*



“Pátia” irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. nyomása. Budapest, Üllői-ut 25.

**Munkatársaink tájékozásául!** Az „Erdészeti Lapok“ közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közlelről érdeklő s azzal mintegy rokoni köztársaságban lévő vadászati ügyeket is.

Írói tiszteletdíj: Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K, ha az átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—40 K, oly fordításért, mely átdolgozást igényel, 16—24 K.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes félvekre s ilyeneken is csak az egyik oldalra, törött alakban írják. A cikkekhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban, kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvéteni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyitva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készítet a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) 30 példány után 16 oldalas ivenként 7 K, 50 példány után 8, 100 példány után 10 K.

Borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K 60 fill., 50 példánynál 4 K-val, 100 példánynál 5 K-val többbe kerül.

## EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

**Figyelmeztetés.** Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhetvén meg *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti *Bund Károly*. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.

AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1908. ÉVI (27.) ÉVFOLYAMA. Ára egyesületi tagoknak 2 K, másoknak 3 K. Árát legczélszerűbb *45 f. postaköltséggel együtt előre beküldeni*, mert az utánvét aránytalanul drágítja a postaköltséget.

AZ ERDŐÖR vagy AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEK ÉS FELELETEKBEK. Irta: *Bedő Albert*. VIII. kiadás, 1902. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: *bölcsészai Belházy Emil*. Ára tagoknak 6 K, nem tagoknak 10 K.

ERDÉSZETI NOVÉNYTAN. Irta: *Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor*. I. kötet Általános növénytan. Teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 18 K.

A TOLGY ÉS TENYÉSZTÉSE. Irta: *Fekete Lajos*. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 4 K, másoknak 6 K. Kapható a szerzőnél is Selmeczbányán.

ERDEI FACSEMETEK NEVELESE. Irta: *Tomcsányi Gusztáv*. Ára tagoknak 3 K, nem tagoknak 4 K; 4 K 45 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve küldetik.

# ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

XLVII. ÉVF.

## KÖZLÖNYE

19. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☉ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árárt járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-uteza 6. sz., II. em.

☛ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének. ☛

(Telefon: 37—22.)

## A bányatörvényjavaslat 1903. évi tervezetéről.

Irta: Nagy Károly m. kir. erdőmester.

**A** bányászatnak és erdészetnek néha közös működése terén nyilvánuló közös érdekkapcsolat, olykor pedig érdekellentét indokoltá teszi előttem, hogy a régóta készülő bányatörvényjavaslat 1903. évi tervezetével az Erdészeti Lapokban főképen erdészeti szempontból foglalkozzam. Igyekezni fogok ezt a nagyfontosságú ügyet elfogultság nélkül, az ügy fontosságához mért tárgyilagossággal tárgyalni és szigorú mérlegelés tárgyává tenni, vajjon a kérdéses törvénytervezetben az erdőbirtokos, illetve az erdészet érdeke részesült-e kellő figyelemben és megfelelő méltánylásban? Vajjon nem látszik-e fennforogni annak szükségessége, hogy a kiadott törvénytervezet az erdészet és erdőbirtokos érdekeinek megvédése, illetve kellő biztosítása végett némi módosításon menjen át?

A törvényjavaslat tervezetének erdészeti szempontból való kritikai tárgyalását már amiatt is szükségesnek és alkalmoszerűnek látom, mivel nem tartom kizártnak, hogy a régóta készülő törvényjavaslat — ha nem is a mostani alakjában és tervezetében, valószínűleg más gazdasági érdekeltségek részéről felmerült módo-

sítások figyelembevételével — már rövid időn belül a törvényhozás elé kerülhet.

Amint a hirlapi közleményekből kivettem, az 1903. évben kiadott törvényjavaslat helyett máris új törvénytervezet készül. Itt van tehát a legfőbb ideje annak, hogy esetleges kívánságainkat abban érvényre juttassuk, mielőtt az végleges alakot nyerne.

Maguk az elsősorban érdekelt bányászok sem tartják a tervezetet tökéletes műnek, kitűnik ez az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület által 1904. évben e törvényjavaslat előadói tervezetének tárgyalásairól két kötetben kiadott munkálatból. Az I. rész 6. lapon ugyanis dr. Balkay Béla és Gálócsy Árpád előadók az egyesület igazgatótanácsának 1904. évi május hó 4-én tartott ülésén a vidéki osztályok véleményeinek alapján megállapították, hogy a tervezet 433. szakaszából 235, vagyis 54·25% olyan, amelyet egyik vagy másik, vagy több osztály kifogásol, illetőleg amelyekre nézve részint helyesbítéseket javasol, részint pedig teljes elhagyásukat indítványozza.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület is foglalkozott a bányatörvényjavaslattal, amennyiben a Magyar Bánya- és Kohavállalatok Egyesületével együttesen megbizta dr. Baross János ügyvédet és országgyűlési képviselőt, hogy az 1903. évi bányatörvényjavaslat kapcsán a köszénkérdésre vonatkozólag előadói jelentést dolgozzék ki. Dr. Baross János ez előadói jelentését nevezett egyesület közgazdasági szakosztályának 1907. évi október hó 24-én tartott ülésén nyújtotta be s 14 pontból álló határozati javaslatot terjesztett be, amelyet dr. Lázár Pál felszólalása után a IV., VIII. és X. pont stílárius kijavításával részleteiben is elfogadtak.

A határozati javaslatot szószерint közlöm, mivel nézetem szerint az az erdőbirtokos érdekeinek is általában megfelel, fenntartván magamnak, hogy ahhoz később módosítást javasoljak. A határozati javaslat így szól:

„I. Mondja ki a szakosztály, hogy az 1903. évi bányatörvénytervezet 2. és 3. §-aiban lefektetett azon elv ellen, hogy t. i. a szén is a szabad ásványok közé soroztassék és hogy a szénbányászat joga elvétessék a földtulajdonostól, a leghatározottabban tiltakozik.

II. Ugy a jogegység, mint az igazság érdekében kívánatosnak tartja, hogy a szén a jövőben (a szerzett jogok tiszteletben tartása mellett) Erdélyben és a volt határörvidéken is ezentul a földbirtok tartozéka legyen.

III. Feltéve, de meg nem engedve, hogy ezen elvi álláspontunkat a törvényhozás nem tenné magáévá, mint kisebb rosszat, nagy átlagban elfogadnók a tervezet „termelési jutalék“ módszerét az alábbi módosításokkal.

IV. Mindenekelőtt törlendő a 170. §. azon lehetetlen intézkedése, hogy a termelési jutalék *maximumát* fix összegben örök időre megszabja.

V. Vitás esetekben ne a rendes bányahatóságok döntsének, hanem e célra alakíttassék egy országos bányatanács, amelybe a gazdatársadalmi szervek is kellő számu tagokkal meghívassanak.

VI. A 43. §-szal ellentétben a termelési jutalék a kutatás alkalmával még ne legyen hatóságilag megállapítható.

VII. A 169. §. 2. és 3. bekezdése ugy módosíttassék, hogy:

„Ha a termelési jutalékra igénynyel bíró földtulajdonosok száma a tizet meghaladja, kötelesek az 1894. évi XII. t.-cz. 8—10. §-ainak megfelelőleg birtokossági közgyűlésre alakulni s jogukban áll a 11. §-hoz képest szervezkedni és képviselőlükéről gondoskodni. A termelési jutalék ezen birtokosság képviselőinek kezéhez fizetendő, akik azt a jelen törvény rendelkezéséhez képest kötelesek felosztani.

VIII. Ennek értelmében átdolgozandó lenne a 179—181. §. is.

A 175. §. feltétlenül kiegészítendő lenne azzal, hogy amennyiben a bányatulajdonos a földtulajdonossal szemben bizonyos fix ideig fizetendő kártalanítási összegre kötelezte magát, ha ezen időn belül *saját hibájából* veszítené el a bányatulajdont, a hátralékos összeget a földtulajdonos bírói uton követelhesse. Továbbá a 175. §. kiegészíttessék az irányban is, hogy azokon a területeken, melyeken az 1894. évi XII. t.-cz. 84. §-ához képest a volt földesurat illeték meg az ásványszénre vonatkozó jogok, a termelési jutalék a volt földesurat illesse.

IX. A 187. §. olykép módosíttassék, hogy a termelési jutalék kérdésének rendezéséhez szükséges összes adatokat a hatóság a bányavállalkozó költségére hivatalból készíttethesse el.

X. Különös sulyt helyez az egyesület arra, hogy a 412. §. 1. és 3. bekezdéseinek intézkedései törvényerőre emelkedjenek.

XI. A 409. és a 31. §. olykép módosíttassék, hogy a földtulajdonosnak és a törvény életbeléptetéséig szerződött széntulajdonosoknak a *kutatási munka* tényleges megkezdésére 10 évi idő adassék és ezekre az 1000 hektáros terület-maximum ne vonatkozzék.

XII. A 189., továbbá a 38. és 40. §-okkal ellentétben a földtulajdonos, ha őt a kutató földje szabad használatában gátolja, követelhesse a kutatótól, hogy az földjét teljes kártérítés mellett azonnal sajátítsa ki.

XIII. A 191. §-szal ellentétben a kisajátítás a mindenkori teljes forgalmi ár alapján eszközöltessék.

XIV. Ad 105. §. A külszin megrongálásáért akkor is teljes kártérítés jár, ha a föld tulajdonosa termelési járulékot is élvez.\*)

\*) L. A szénkérdés a magyar bányajog reformjában. Irta: az OMGE. és a magyar Bánya- és Kohóvállalatok Egyesülete megbízásából dr. Baross János ügyvéd, országgyűlési képviselő.

A határozati javaslatban tervezett módosítások megvilágítása végett szükségesnek találom a következőket előadni.

A bányászati jogviszonyokat hazánkban az 1854. évi május hó 23-án kiadott osztrák bányatörvény szabályozza. Ez a törvény az ásványszén a földtulajdonostól elvette a némi kedvezmény fenntartásával, hogy amelyik tartományban (sajnos, akkor mi is az voltunk) ezideig a kőszén a földtulajdon tartozékát képezte, a földtulajdonosokat s azok jogutódjait a törvény hatálybaléptétől számított öt év alatt azon jog illeti meg, hogy mindenkít, aki még birtokában nincsen, annak használatából kizárhatnak s az ilyen ásványok bányászását maguk folytathatják stb.\*)

Ezt a bányatörvényt az 1861. évi országbirói értekezlet által megállapított ideiglenes törvénykezési szabályok a törvényhozás további intézkedéséig érvényben fenntartották, egyuttal azonban a kőszénre vonatkozó intézkedéseket illetőleg lényeges módosítást tettek rajta, de az a módosítás nem terjedt ki az egész országra. Az országbirói értekezlet határozatai ugyanis sem Erdélyre, sem a volt katonai határőrvidékre (Krassó-Szörény és Temes vármegyékben), sem Horvát-Szlavonországra nem terjednek ki s így az ausztriai bányatörvény az országnak ebben a részében teljes anyagi tartalma szerint van érvényben.

Tehát az érvényben álló jog szerint most az ország egyik részében a régi magyar jog szerint a széntulajdon a földbirtokosé, illetve a szén a földbirtok tartozéka s attól azt a bányásznak egyezség útján kell megszerezni. Az országnak fentebb megnevezett részeiben pedig az ásványszén a még most is ottan érvényben álló ausztriai bányatörvény szerint szabad ásvány, amihez a földtulajdonosnak — mint olyannak — semmi köze nincs.

Kétségtelenül szükséges tehát — mondja Baross — hogy ezt a chaotikus jogi állapotot egységes joggal helyettesítsük. A vita akörül forog, hogy a hazánkban ma tényleg fennálló két, vajmi ellentétes jogi elv közül melyik hódítsa meg a másik területet is.\*\*)

A törvényhozás kétféle módon rendezheti a bányászatnak a földtulajdonhoz való viszonyát. Vagy azt az álláspontot foglalhatja

\*) Baross J. előadása, 29. lap.

\*\*) Baross J. előadása, 31. lap.

el, hogy a föld belsejében található ásványok a föld felületének tartozékát képezik s mint ilyenek a föld tulajdonosának rendelkezése alá esnek, avagy azt a felfogást emelheti érvényre, hogy bizonyos ásványnemekre a föld tulajdonosának jogi uralma ki nem terjed stb. A legtöbb állam törvényhozása a bányamívelésnek a földbirtoktól való függetlenítésébe helyezi a bányászati érdekek megóvásának sulypontját. Ennek szükségszerű folyamánya, hogy a bányatermékek fölkeresésének és kiaknázásának joga, vagy amint közönségesen mondani szokás: a földalatti tulajdon — már a törvény rendeletéből — különválasztassék a földfeletti tulajdontól. Ez pedig úgy történik, hogy a bányami elési jognak megszerzését — az e tekintetben meghatározott módozatok mellett — mindenkire nézve lehetővé teszi. Ebben áll a bányamivelés lényege.

Ha az állam törvényhozása arra a meggyőződésre jut, hogy csak úgy mozdíthatja elő a bányászat felvirágzását, hogyha a bányamivelést a földtulajdontól önállósítja: akkor szabadságában áll egyes ásványok kiaknázásának jogát a földtulajdonos rendelkezése alól elvonni.\*)

Ez az elv látszik érvényre jutni az 1903. évi bányatörvényjavaslatban is, amely az ásványszenet is a szabad ásványok közé sorolja azzal a korlátozással azonban, hogy azért az érdekelt földtulajdonosnak bizonyos ellenszolgáltatásokat biztosít termelési járulék czimén (168—189. §.), sőt arra különleges kutatási rendet is állapít meg (27—34. §.).

A törvényjavaslatnak ez a tervezete azonban sem a bányaszabadság híveit, sem — amint Baross J. idézett előadásából kitűnik — a gazdákat és a már régebbi bányatulajdonosokat nem elégíti ki.

Hogy a bányatörvényjavaslat eddig törvényerőre nem emelkedett, ennek oka főképpen az ásványszén körül felmerült éles ellentétekben keresendő, mert a törvénytervezet többi módosítást igénylő szakaszainak megváltoztatása előreláthatólag semmi különös nehézséggel nem fog járni.

A szabad bányamivelés hívei közül dr. Fehér Manó oravicza-bányai ügyvéd adott ki folyó év elején *„Uj bányatörvényünkben*

\*) Pallas Lexikon, 2 kötet, 611. lap.

*köszeniünket szabaddá kell tennünk*“ cím alatt érdekes tanulmányt. Ebben határozottan a termelési jutalék ellen foglal állást, s oda konkludál, hogy az új magyar bányatörvényben a kőszén a magyar birodalom egész területére megfelelő kedvezményes határidő engedélyezése s a szerzett jogok elismerése mellett teljesen szabad ásványnak nyilváníttassék.

Dr. Fehér e véleményét a következőkkel indokolja: Közgazdaságunk érdekei csakis az ásványszének szabaddá tételével elégíthetők ki. Szénbányászatunk fellendülése csak a kőszén szabaddá tétele esetén képzelhető. Ha gazdasági önállóságunkat akarjuk elérni, annak első feltételét erős gyáriparnak megteremtése képezi, mihez elsősorban virágzó szénbányászat szükséges. Ma a szénkérdés a nemzeti munka főbenjáró létkérdése. A széntermelés függő gazdasági és jogi problémájának megoldását nemcsak a hazai gazdasági élet általános modern kifejlődése, erősödése, hanem a szénbányászatnak a szomszéd nyugati államokban kialakuló helyzete fogja eldönteni. A szénhiány, vagyis jobban mondva a gazdasági fejlődéssel nem tartó széntermelés közgazdasági állapotainkat legérzékenyebben majd csak ezentul fogja érinteni. A hazai szénbányászat törvényes érdekeltalmára van szükség, ha erőteljes nemzeti nagy ipart akarunk. A szénkérdés gazdaságkultúrai jelentőségét semmiféle más erőforrás használatával nem csökkenthetjük. A hazai szénbányászat fejlesztésében hatalmas erőt nyerünk, melylyel kielégíthetjük a munkástársadalom korszerű igényeit, jólétet teremtünk széles körben stb. A hazai szénbányászat térfoglalásának csak egy természetes feltétele van s ez a magyar iparállam képződése. Gazdaságpolitikai helyzetünk és geográfiai fekvésünk, valamint a hazai szénképződmények természete egyenesen a belfogyasztásra utalják szénbányászatunkat. Ma a szénimport lényegesen megnehezült s így remélhető az is, hogy a hazai ipar a szénkérdésben saját létérdekeit és versenyképességét veszélyeztetve lássa. A külföldi szén minden biztosítás dacára drágulni fog. Az ipari fejlődés és a széntermelés fokozódó nehézségei oda fognak vezetni, hogy Európa nyugati államaiból a szénnek kivitelét megnehezítik, sőt talán egészen megszüntetik. A hazai ipar és vasúti igazgatás ennek folytán fokozottabb mértékben fogja igénybevenni a hazai szenet s így már most szükséges



arról gondoskodni, hogy a hazai szénbányászat a reá támaszkodó igényeket kielégíthesse.

A dr. Fehér által felhozott okok és érvek között vannak figyelemre méltók is, de még ezek sem döntik meg — nézetem szerint — a dr. Baross János előadói jelentésében foglalt álláspont helyességét. A dr. Fehér érveinek egyrésze pedig hatáskeltés végett tetszetős jelszavakkal van felruházva.

Hiszen ez a legalkalmasabb mez arra, hogy a közvélemény figyelme a lényegtől eltereltesse s ezáltal az igazságtól eltérő helytelen nézet és meggyőződés alakuljon ki, amely aztán esetleg a legjobb és legüdvösebb ügynek is gátat vehet, sőt meg is akadályozhatja.

Dr. Baross előadását arra alapítja, hogy az új bányatörvénytervezetnek sem lehet más alapelve, mint amit a magyar jogfejlődés mindig tiszteletben tartott: *„akié a föld, azé a szén.”* Ezt a principiumot 1. közgazdasági szempontokkal, 2. a külföldi jogokból vett példákkal, 3. a magyar jogfejlődéssel, 4. a régibb magyar reformtörekvéseknél érvényre jutott érvekkel támogatja.

Statisztikai adatokkal czáfolja meg az ellentábornak azt az argumentumát, hogy a mostani jogrendszer mellett a magyar kőszénbányászat nem fejlődik eléggé. Barnaszén-termelésünk az utolsó három évtizedben 750<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-al emelkedett. A kőszéngyurma (briquette) termelésénél pedig 20 év alatt 800<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-nál nagyobb a növekedés.

A régi magyar jog területén, tehát ahol a földtulajdon u. n. korlátai fennállanak, aránytalanul nagyobb a széntermelés növekedése, mint ahol az osztrák bányatörvény van életben, t. i. Erdélyben, a határőrvidéken és Horvát-Szlavonországokban, vagyis ott, ahol bányaszabadság van. Tehát a magyar jog szelleme, illetve a földtulajdonosok nem akadályozzák a szénbányászatot ott, ahol van szén.

Hogy feketeszén-bányászatunk aránytalanul elmaradt a barnaszéné mellett, ennek oka az, hogy fekete kőszén vajmi kevés van a magyar föld méhében.

Barnaszén-bányászatunk sokkal nagyobb arányban fejlődött, mint iparunk, úgy hogy 1898. év óta a magyar barnaszénből évenként mindinkább többet viszünk ki külföldre, mint amennyit

behozunk. 1905. évben pl. a behozatalt a kivitel 2.301,320 q-val haladta tul. Ha józan, általános nemzeti iparpolitika szempontjából tekintjük a szénkérdést, arra a következtetésre jutunk, hogy egyáltalában nem érdeke a magyar nemzetnek és a magyar iparosoknak az, hogy előmozdítsuk szénkincsünknek kivitelét, ami majdnem kizárólag Ausztriába történik. Az 1905. évi kivitelnek 95%-a, vagyis 3.593,559 q Ausztriába ment.

A feketeszénnél mutatkozó hiány oka, hogy kevés helyen, szerinte Dunántul és a volt katonai határörvidéken fordul elő; továbbá a nagy vasuti waggonhiány és hogy a porosz feketeszenet termelő bányavidékek felé csak egy vasuti vonalunk van. Egy további okozója a feketeszenhiánynak szerinte az, hogy gyáraink kazánjai, de főleg városaink kályhái majdnem mind úgy vannak építve, hogy azokban csak feketeszénnel lehet fűteni.

Sohasem hallott konkrét esetet arra nézve, hogy a földtulajdonosok megakasztották volna valamely kőszénbánya megnyitását.

2. A külföldi példákat is felhossa álláspontjának támogatására. Így állítása szerint Angliában és Északamerikában nagy átlagban az összes bányatermékekre kiterjed a földbirtokos tulajdonjoga. A szász jogok vidékén és Belgiumban pedig ez legalább is a kőszénre nézve biztosított a földbirtokosok részére. Ha igaz volna az az állítás, hogy a földbirtokosok bányajoga akadály a kőszénbányászat fejlődésének, akkor nem hagyták volna meg a földbirtokosok kezében a szenet a világ legnagyobb széntermelő államai.

3. A magyar jogfejlődés világosan azt bizonyítja, hogy kezdetben még a fémek tekintetében is elismerték, illetve tiszteletben tartották törvényeink a földtulajdonos jogait és a kir. kincstárnak csak kisajátítási joga volt olyképpen, hogy a nemes érczet rejtő birtokért más ugyanolyan értékűt tartozott cserébe adni. Egész a XVI. századig még a fémek bányászata sem volt elvonva a földtulajdonosától, csak a király, illetve a fiscus haszonrészesedése vagyis adója (ucbura) volt törvényesen biztosítva. A földtulajdont teljesen negligáló bányaszabadságot II. Lajosnak 1523. évi 39. sz. törvénye hozta be. Hasonló szellemben intézkedik a magyar bányászatra oly nagyfontosságú *Miksa-féle 1573. évi rendtartás*.

Az 1780. évi június hó 20-án 4157. és 3926. sz. alatt kelt

udvari kamarai rendelet úgy döntött, hogy Magyarországon a kőszén a földbirtokos tulajdonát képezi. E rendelet, illetve ezen alapelv értelmében intézkedik és határoz ezután a kamara a XVIII. század végén és a XIX. század első felében mindig a földbirtokos javára és sohasem ellene.

*A kőszén tehát a magyar jogfejlődés szerint elvitázhatlanul a földbirtok tartozéka.*

Megváltoztatta ezt a helyzetet az elnyomatás korszakában Magyarországra oktrojált 1854. évi osztrák bányatörvény, de amint fentebb érintve volt, ennek intézkedéseit az 1861. évi országbirói értekezlet oly módon megváltoztatta, hogy a régi magyar jogot — Erdélyt, a volt határőrvidéket, Horvát-Szlavonországot kivéve — az ország többi részére visszaállította.

4. Régebbről magyar reformtörekvésekből vett adatokkal is támogatja álláspontját dr. Baross. Így pl. az 1827. évi országos választmány javaslata a kőszénbányákat határozottan a földesuraknak engedte át.

Az 1844. évi szeptember hó 3-án szentesítés végett felterjesztett országgyűlési javaslat a kőszénvilágosan a földesuri birtok tartozékának jelenti ki. De ez a javaslat nem nyert szentesítést.

Az alkotmány helyreállítása után 1870-ben már kidolgoztatta a kormány egy általános új bányatörvény tervezetét, de nem lett belőle törvény, aminek, illetve a felidézett harcznak jóformán kizárólagos oka éppen a kőszénkérdés volt. Ugyanis a magyar gazdák a már működő kőszénvállalatokkal együtt a legelkeseredettebb ellenzékét tanusították a szénre való tulajdonjogokra nézve.

Az 1890. évben a pénzügyminiszterium által kidolgozott bányatörvényjavaslat ellen is állást foglaltak az érdekelt földbirtokosok. A gazdák és szénbányatársulatok egyesült akciója meg is akasztotta a sérelmes javaslat törvénynyé vállását és kényszerülve volt a pénzügyi kormány új javaslatot készíttetni, mely 1903. évben került nyilvánosságra s csak most került megvitatás alá.

A jelzett módon alaposan és kimerítően indokolja meg dr. Baross J. azt az álláspontját, hogy a kőszén a földtulajdon tartozéka gyanánt tekintessék. Amint látjuk, dr. Baross érveléseivel szemben

a dr. Fehér által a kőszén szabaddá tétele érdekében felhozott ellenérvelések egyáltalában nem állják meg helyüket.

Dr. Fehér agítálása annál is inkább indokolatlannak tűnik fel, mert az országos magyar bányászati és kohászati egyesület — amint a bányatörvényről szóló törvényjavaslat 1903. évi előadói tervezetének tárgyalását magában foglaló munkálat II. részéből kivehető — már nem foglal állást a termelési jutalék ellen, csakis annak nagyságát kifogásolja, s ezáltal elismeri a földbirtokosnak a kőszénhez való jogát.

Sőt amint a 412. §-hoz dr. Balkay és Gálocsy előadók részéről fűzött indokolásból kitűnik, még abba is belenyugszik, hogy a földbirtokosnak a termelési jutalékra való igényét a bányatörvénytervezet az országnak ama részére is kiterjeszti, ahol eddig az ásványszén teljesen szabad volt. Ez szerintük „retrograd“ haladásnak tekintendő s ellentmondásban áll a tervezet alapelveivel, melyek a bányaszabadságot az ásványszén tekintetében is — habár a fennálló viszonyok respektálása mellett — érvényre juttatni föltétlenül szükségesnek tüntetik fel. Az egyesület ezen alapelveket a legnagyobb fokban méltányolja és elismeri s éppen azért ismételtelen hangoztatta, hogy szükségesnek látja az ásványszéneket az ideiglenes törvénykezési szabályok területén is szabaddá tenni, mivel a közgazdaságnak az ásványszén termeléséhez fűződő igen jelentékeny érdekei csakis a bányaszabadság segítségével elégíthetők ki. Ismeretes azonban, hogy a bányatörvény reformja ezideig mindig ezen a kérdésen akadt meg s midőn hosszú, meddő küzdelmek után ezen reform égető szükségességétől indítatva s ennek érdekében eláll elvi követelésétől, ezt csakis azért teszi, mert a reform elmaradását, a bányászat általános s oly súlyos kárának tudja, hogy ezzel szemben a bányászat egyes ágának különben is csak az ország egyik részére szorító bármily nagy kára sem jöhet tekintetbe.“

„Az azonban, hogy e károsnak ismert, a bányajog mindenütt helyesnek bizonyult alapelveibe ütköző korlátozás a bányászati szabadság gyakorlatában álló területekre is kiterjesztések, egyáltalában meg nem okolható visszaesésnek tekinthető.“

Végül ezt mondják nevezett előadók: „Ha a jelen javaslat mindezek ellenére tartózkodik erre vonatkozó módosítástól, ennek

tartózkodás nélkül bevallható egyedüli oka abban rejlik, hogy a földtulajdonosok igényeinek Erdélyre, a volt határőrvidékre és Horvát-Szlavonországra való kiterjesztése politikai okokban talált magyarázatra“.

Az egyesület e szavakban teljesen elfogadható módon indokolja azt az eljárását, amit különben dr. Fehér említett röpíratában szemére is vet, hogy miért tért el a nagybányai 1894. évi bányakongresszuson a köszén teljes felszabeditása mellett elfoglalt álláspontjától.

Ha tehát az elsősorban érdekelt bányászati körök hozzájárulása után még mindig akadnak olyanok, akik az ásványszénhez való jogát a földbirtokosnak vitatják s a földbirtokosnak — ebből kifolyó érdekelttségét negligálva — a köszén teljesen szabaddá tétele által érzékeny károsodását kívánják: ez eljárást méltán ok és cél nélkül való eljárásnak kell tartanunk. (Folytatása következik.)



### Az állami erdőtisztek gyüléséről.

**A**z állami erdőtisztek gyüléséről mult számunkban az idő rövidege miatt csak hiányos képet nyujthattunk. A következőkben tehát visszatérünk a gyülésen elhangzott beszédekre, azok fontosabb részeit szó szerint közölve.

*Rónay Antal* min. tanácsos a következő szavakkal nyitotta meg a gyülést: Tisztelt nagygyűlés, kedves szaktársak! Szakunk számos képviselője e hó elején arra kért fel, hogy a létszámrendezés alkalmából szakunkat fenyegető újabb mellőztetés, megáláztatás és mostoha elbánás elhárítását célzó mozgalomnak álljak az élére (*zajos éljenzés*), vezessem azt és juttassam befejezéshez. Miután azonban szakunknak nem összessége által lettem felhíva, ennek következtében nem is tekinthetem magamat mandatáriusának, felkérem tehát a t. nagygyűlést, méltóztassék mindenekelőtt elnököt választani. (*Zajos felkiáltások: éljen Rónay!*) A nagygyűlés jegyzőjéül *Balogh Ernő* erdőmester urat, a jegyzőkönyv hitelesítésére kiküldendő bizottságba *Kócsy*, *Marosi* és *Sághy* főerdőtanácsos urakat ajánlom. (*Helyeslés.*)